

97021

2/12. 02.

Navodilo za službo
mestne policijske straže
ljubljske.

Odobreno v seji občinskega sveta dne 16. novembra 1898. leta.

V LJUBLJANI.

Založil mestni magistrat. — Natisnil A. Klein & Comp.

1898.

72

97021

97021

D3050/1950

H. Vail

Navodilo za službo mestne policijske straže ljubljanske

odobreno v seji občinskega sveta dne 16. novembra 1898. leta.

§ 1.

Vredba službe.

Uradni načelnik vreja službo v dnevnem povelji ali v posebnem služabnem predpisu. Pri vredbi službe je gledati na sledeče:

1. Vsa mestna policijska straža deli se v dva oddelka. Vsak oddelek opravlja službo 24 ur.

2. V vsakem okrožji opravljata službo po dva stražnika, ki se vrstita v službi.

3. Okrožni obhod traja neprenehoma 2, oziroma 3 ure; potem more stražnik dve uri prebiti na stražnici.

4. Plačane službe opravljajo stražniki, ki so službe prosti.

5. Službe prosti stražniki morajo imeti vsak dan šolo.

6. Ako nedostaje stražnikov vsled bolezní i. t. d., mora se vrediti služba tako, da se razdele opravila med razpoložno moštvo. V takem slučaju ima moštvo pravico le do toliko prostega časa, kolikor ga neobhodno potrebuje za počitek.

Vsak stražnik je dolžan pred nastopom službe pregledati dnevni služabni predpis in si spisati patrole, katere ima opraviti.

§ 2.

Prigled.

Prigled izvršujejo :

1. Stražniški vodje,
2. policijski nadzornik,
3. uradni načelnik ali njegov namestnik.

Na vsaki stražnici je prigledna knjiga, v katero mora priglednik vpisati dan, uro in kraj prigledovanja in se svojeročno podpisati. Stražniški vodja mora prigledovati okrožja, stojišča in stražnice po dvakrat predpoldne in popoldne ter predpolnočjo in popolnoči.

§ 3.

Dolžnosti stražniškega vodje.

Dolžnosti stražniškega vodje so določene v organizacijskem ustanovilu in v tem služabnem navodilu.

Stražniški vodje morajo biti zvedeni v službi, da lahko poučujejo podrejeno moštvo.

Stražniški vodja vodi moštvo, službo opravljajoče, in je dolžan v svojem področju skrbeti, da se izvršuje služba v smislu obstoječih zakonov in naredeb in tega navodila.

Vsi v službi stoječi stražniki so podrejeni v prvi vrsti stražniškemu vodji in morajo izvrševati njegova povelja brez odpora in brez izgovora.

Stražniški vodja mora izvrševati naročila, katera mu dajo njegovi predstojniki. On je odgovoren za to, da so stražniki po predpisu snažno in čedno opravljeni, in jih mora večkrat, posebno pred odhodom iz stražnice in nastopom službe, ogledati. Stražniški vodja sestavlja jutranje poročilo (raport) in ga predloži uradnemu načelniku.

Nerednosti v vedenji njemu podrejenega moštva in vsako najmanjšo zanikernost v službi mora naznaniti uradnemu načelniku.

Vsako dano priliko mora porabiti, da temeljito pouči moštvo.

Pri vseh važnejših dogodkih mora takoj iti na lice mesta in pričeti pozvedbe.

O važnih, nujnih ali o takih dogodkih, ki vzbujajo pozornost, mora vedno takoj poročati uradnemu načelniku.

Za časa menjavanja službe mora vedno biti na stražnici in odpravljati stražnike v službo.

Stražniški vodja ne sme dopuščati, da bi v stražnici po mizah in stolih stali kozarci, ležala obleka i. t. d.

Akoravno smejo stražniki na stražnici v skromni meri zavživati opojne pijače, se vendar ne more dopuščati, da bi se to godilo na nedostojen in nespodoben način. Stražniški vodja je odgovoren za to, da se po stražnicah tla ne onesnažijo in ne poškoduje pohištvo.

Stražniški vodja mora skrbeti za to, da se tla stražnice vsaj enkrat na mesec osnažijo.

Glavna vodila pri izvrševanju službe.

§ 4.

Vedenje straže in občevanje z občinstvom.

Vedenje stražnikovo mora biti resno, dostojno in priljudno. Stražnik ne sme nikdar pozabiti, da je odbran za vzdrževanje javnega reda in javne varnosti in za varstvo svojih soobčanov, in da je njegova naloga, zasledovati in odstranjevati z mesta vse nevarne osebe. Vsako prekoračenje svojih pravic in vsaka surovost v besedi in dejanju pri službenih opravilih ponižuje njega in ves zavod in obtežuje službeno postopanje. To velja sosebnost, ako je stražnik pri slavnostih, večjih ljudskih shodih i. t. d. navzoč, kjer zamore vsaka nepremišljenost, ošabnost in nepotrebna sitnoba provzročiti neprijetne in nevarne prizore.

Sploh mora vsak stražnik v službi vedno pred očmi imeti, da mu je priljudno vedenje nasproti občinstvu po zakonu zapovedano in da se, voljno sprejemajoč ovadbe, želje in prošnje, ne izogne samo mnogim sitnostim, nego da je tudi manj zamudno, kakor pozneje postopanje zaradi takih odklonjenih zahtev.

Stražnikom mora v navado priti, da bodo, ponosni na dobro ime straže, drug družega nadzorovali, ker le na ta način je moči slabe navade zatreti takoj v začetku.

Osorno, zapovedovalno in koj v začetku ostro postopanje provzroči ravno nasprotje tega, kar se namerava doseči. Posvarjajo in opominjajo naj stražniki na neočividni način; vpitje, žuganje, mahanje z rokami, prijemanje za obleko i. t. d. ni dopuščeno.

Takšno vedenje osmeši najprej stražnika in provzroči nadalje odpor, ki se konča z razžaljenjem straže in javnim

nasilstvom. Občinstvo se v obče ne pritožuje o tem, kar se odredi, nego o tem, kako se odredi in izvrši. Eden stražnik pokvari večkrat s svojim nepriljudnim vedenjem več, nego li morejo vsi drugi s svojim požrtvovalnim in lepim vedenjem popraviti.

Ako je stražnik na neočividni način koga posvaril in ni vzbudil pozornosti drugih pasantov, pokori se mu opominjaneec voljno.

Ako stražnik proti občinstvu prizanesljivo ravna in ako se resno, mirno, dostojno in nestrastno vede, spoštovalo bode občinstvo v njegovi osebi zakone. Ravno tako mora biti vedenje proti jetnikom, naj so še tako nemirni, vedno trezno in nestrastno. Jetnike pretepatvati je strogo prepovedano. Tako ravnanje je surovo in preprosto že zaradi tega, ker jetnik ni v stanu braniti se.

Nasilstvo proti človeku, ki se ne more braniti, pa je ravno tako zaničevalno in nečastno, kakor strahopetnost pred oboroženim človekom. Stražniki ne smejo nikdar pozabiti, da so pod kontrolo javnosti. Stražnik se ne sme pri nobeni priliki vznemirjati. Res, da je to večkrat težavno, ali vsak, ki se je posvetil policijski službi, mora imeti to zatajevanje samega sebe in ne sme nikdar pozabiti, da mu beseda surovega človeka ne more škoditi na časti.

Stražniki morajo vedno misliti, da so poklicani: zakonitim potom odvracati nevarnosti, katere prete vladarju, cesarski rodovini, zakonitemu redu, pravnosti in blaginji države in posameznikov; skrbeti za vzdrževanje javnega pokoja in reda v svojem področju in preprečiti vsako motenje; zabranjevati napade in poškodbe oseb in imetja, naj iste prihajajo iz naključbe ali iz človeške delavnosti, naj si bodo premišljeno provzročene ali ne; pri storjenem motenju reda in varnosti ustaviti razširjenje škode, nastale kvarne nasledke pa odpraviti; konečno zasledovati, aretovati in izročevati pristojnim oblastvom prestopnike zakonov.

§ 5.

Oprava in vedenje.

Stražnik bodi vedno, kedarkoli javno nastopa, lepo in čedno opravljen.

V službi mora nositi polumesec.

Vedenje njegovo bodi vedno moško, njegova hoja mirna in tako zmerna, da ima časa vse opazovati, kar se godi v njegovi bližini.

Stražnik mora biti vsak čas pripravljen za pomoč svojim tovarišem, za odvrnitev prestopkov zakona in za varstvo oseb in imovine ter mora vedno pričakovati, da bode treba posredovanja.

§ 6.

Kako naj daje stražnik pojasnila?

Ako kdorkoli naprosi stražnika kakega pojasnila ali kake prijaznosti, naj ustreže prošnji z dostojnostjo in priljudnostjo ali, ako bi tega ne mogel storiti, naj da kratek in uljuden odgovor. Nikdar se ne sme stražnik nevoljno in osorno obnašati.

V daljnje in zaupne pogovore se stražnik ne sme spuščati.

Ako se prigodi, da kaka oseba, ki je bila v gostilni n. pr. razžaljena, naprosi stražnika intervencije v svrhu, da se dožene identiteta razžaljivca, tedaj naj stražnik ugodi tej prošnji

§ 7.

Obiskovanje gostiln in drugih javnih lokalov.

Vsakemu stražniku je strogo prepovedano, med službo iti v gostilno, krčmo ali kavarno, da bi jel in pil ali se zabaval.

Tudi izven službe morajo se stražniki ogibati pivnic, ki so na slabem glasu.

Če se nahaja stražnik izven službe v gostilni, ki je na dobrem glasu, ali na kakem drugem zabavišču, in kedar nastanejo v njegovi navzočnosti neredi, pretepi i. t. d., tedaj je njegova dolžnost, pomirljivo posredovati; ako ostane njegovo posredovanje brezuspešno, potem mora službeno postopati in poklicati najbližjega stražnika na pomoč.

§ 8.

Pijančevanje, igranje in zadolževanje.

Dasi je od vsakega stražnika pričakovati, da se nikdar ne uda pijančevanju, se vendar že zaradi nasledkov še posebej in s povdarkom svari pred pijanostjo. Čezmerno uživanje opojnih

pijač, igranje za denar, ponočevanje in zadolževanje so napake, ki se ne smejo nahajati pri stražnikih in se morajo vsled tega z neprizanesljivo strogostjo odpravljati. Če bi se pa kateri stražnik le tako daleč spozabil, da bi se opijanil in javno nastopil, potem je dolžnost njegovih tovarišev, da ga odstranijo in to naznanijo, da se bode primerno kaznoval ali, po okolišnih, dal iz službe.

§ 9.

Nepodkupnost in resnicoljubnost.

Nepodkupnost in resnicoljubnost sta najpotrebnejši kreposti stražnikov.

To se ne razumeva samo tako, da mora biti stražnik nepristopen podkupnosti v denarju in v denarni vrednosti, marveč, da se tudi po sorodstvu in prijateljstvu in po osebni naklonjenosti in mrzkosti, sploh po nobenih postranskih ozirih ne da odvracati od svojih dolžnosti. Službene ovadbe morajo biti vedno resnične.

Sosebno je stražniku strogo prepovedano, da bi od stranke vsled službenega opravka vzel kako darilo, nagrado, podporo ali si dal plačati napitek. Tudi mu je prepovedano, da bi izpolnitev svoje službene dolžnosti navezal na kako obljubo.

§ 10.

Pozdravljanje.

Ker so mestni policijski stražniki uniformovani in oboroženi, morajo vojaški pozdravljati (salutirati). Stražnik se mora ravno vojaški držati in salutirati brez ustnega pozdrava.

Ustna naznanila morajo stražniki napovedovati kratko in razločno z uvodnimi besedami: „Naznanjam pokorno“.

Pri službenih revizijah in če nadzorujejo predstojniki, mora stražnik vsakokrat nadzorovalcu tudi brez posebnega vprašanja priti nasproti z naznanilom: „Naznanjam pokorno, da sem v službi na stojišču, (na obhodu, na kolodvoru i. t. d.) in da se ni ničesar znamenitega pripetilo ali da se je to in to pripetilo.“

Nasproti občinstvu mora biti stražnik prijazen, uljuden in spoštljiv in mora vsakega vikati.

§ 11.

Poznanje krajevnih in osebnih razmer.

Stražnik mora poznati svoj službeni okraj in v istem ležeče urade, stanovanja zdravnikov in babie, javne zavode, gostilne in krčme, prenočišča za pomočnike in posle; on mora vedeti nadalje številke, napise, lastnike, stanovalce, vhode in prehode, notranjo lego in kakovost hiš ter sosebno skrivališča sumnih oseb; ravno tako potrebno pa mu je obširno poznanje prebivalstva, sosebno iz istih slojev, s katerimi pride vsled svojega službenega poklica večkrat v ožjo dotiko.

Poznanje krajev in oseb si lahko stražnik pridobi že po načinu svoje službe, če jo opravlja vedno s posebno pazljivostjo.

§ 12.

Vedenje pri obolenju.

Stražniki morajo svoje obolenje naznaniti ali ustno ali pismeno uradnemu načelniku.

Stražniški vodja ukrene, da se oboleli stražnik predstavi mestnemu zdravniku, ali da le-ta obišče bolnika. Zdravnik mora obolenje potrditi v knjigo za bolne stražnike.

Ozdravljenje je pri raportu naznaniti.

§ 13.

Službeno sporazumljenje s e. kr. orožništvom in drugimi stražnimi organi.

Mestni policijski stražniki, kateri imajo z drugimi stražnimi organi službeno opraviti, morajo biti z njimi uljudni in jih morajo po potrebi podpirati. Ali tudi v zasebnem občevanju z orožniki in s stražniki drugih mest morajo biti mestni policijski stražniki prijazni in priljudni.

§ 14.

Sestava pismenih naznanil in ovadb.

Pismene ovadbe o opazovanih prestopkih zakona, o znamenitih govoricah in o posebnih dogodkih mora stražnik, če je nujno, takoj, sicer pa do osmih zjutraj vsakega dne izročiti stražniškemu vodji.

Takšna poročila morajo biti kratka in jedrnata in se je pri sestavi bolj držati uspehov pozvedb, kakor pa domnevanj in praznih besed. Po označenju prestopka (hudodelstva) naj se govori o pozvedbi storilčeve osebe.

Najpoprej je pripovedovati o načinu, kako se je dobil prvi pravi sled, na to pa je imenovati storilca. Ako je več storilcev, je vsakega posebej obravnavati.

Ker ustavljene osebe večkrat lažnjivo napovedo ime in stanovanje, se je vedno, ako je le mogoče, prepričati, ali so napovedbe resnične, da ni treba poznejših pozvedb.

Pri sestavi ovadb o prestopkih krajno-polijskih predpisov posluževati se je tiskanih vzorcev.

Vsaka ovadba, o kateri je pričakovati, da bo provzročila kazensko poslovanje, naj se najpoprej vpiše v naznanilno knjigo, potem pa sestavi v taki obliki, da se brez zadržka lahko predloži vsakemu oblastvu.

Vsaka taka ovadba mora obsegati: ime, pristojnost (okraj), starost, značaj (posel, delo), bivališče ovajenca in pravi predmet ovadbe.

§ 15.

Vedenje pri izvrševanju službe javne varnosti.

Zakonodajstvo je naložilo policijskim organom dolžnost, oziroma njim dalo pravico, v gotovih, v tem navodilu natančneje označenih slučajih zasledovati hudodelnike in zločince ter izvrševati aretovanje, hišne in osebne raziskave.

V ta namen morajo stražniki natančno vedeti, kedaj so dolžni in upravičeni posredovati; sosebno morajo poznati ona zakonita sredstva, ki so njim, izvršujočim svojo dolžnost, na razpolaganje.

Razun primerjevalne sposobnosti, katera mora biti vsakemu stražniku lastna, da lahko iz majhnih očrtov in podatkov najde pravi sled, mora imeti stražnik tudi tisto značljivost in prekanjenost, ki mu daje premoč nasproti zločincem.

V prvi vrsti je stražnikom kakor izvrševalnim organom opravljati informovalno službo. Oni morajo torej, občujoči s prebi-valstvom, pozvedovati nenavadne dogodke, ki so se pripetili,

in te pozvedbe, opazovano prekršenje zakonov, naredb in predpisov o vzdrževanju javnega reda in pokoja in javne varnosti, vse poizvedene govorice o storjenih ali pripravljanih kaznivih dejanjih in motitvah javnega reda, slednjič vse opazbe o napakah in nedostatih naznanjati policijskemu uradu.

Izvršujoči nadzorovalno službo morajo stražniki nadzorovati vse tiste osebe, ki so po svojem mišljenju ali po svojem dosedanjem življenju nevarne javnemu redu in pokoju ter javni varnosti.

Opravljač zasledovalno službo si mora stražnik prizadevati, da pozve okolnosti, ki ustanavljajo učin, začetnika, storilca in vdeležence, kraj, kjer se nahaja odvzeto blago, in vsa druga dokazila, oziroma mora podpirati uradne organe, ki sami pozvedujejo in preiskujejo.

V prid službe, za javno varnost je, krème, skupna prenočišča in zavetišča, kjer se shajajo občeznani tatovi, postopači in druge dvomljive osebe, neprestano na skrivnem opazovati.

Vsak stražnik je torej upravičen, pozvati tujce v takih staniščih, ako se mu iz kakega zakonitega vzroka zde sumljivi, da se izkažejo, kdo in odkod so, jih po potrebi ustaviti in predstaviti varnostnemu oblastvu. Tudi je paziti, da se knjiga za tujce natančno vodi in da se ljudje, ki se nastanijo v mestu, pravočasno zglasé. Zanemarjenje zглаševalnih predpisov je takoj naznaniti.

Sosebno mora stražnik paziti na zakotna prenočišča, v katera se redoma skrivaj sprejemajo sumne osebe, ki se tako odtegujejo javnemu nadziranju.

Vsak stražnik bi naj poznal osebe, ki pridejo večkrat s policijskim oblastvom v dotiko, ki so bile že kaznovane ali ki so že same po sebi sumne. V ta namen naj se občenevarne osebe pri raportu predstavijo stražnikom.

Ponovčenje ukradenih reči napravi tatu mnogokrat več skrbi, nego li sama izvršitev tatvine. Kakor skušnja uči, prodajajo tatovi in njih tovariši vkradene reči najraje starinarjem in krošnjarjem ali jih pa zastavljajo. Vsled tega je potreba najpoprej na primeren način pri teh obrtnikih zasledovati vkradeno blago.

Pozvedovanja pa je razširiti tudi v zgoraj omenjena stanišča in druge javne prostore, kjer se nahajajo sumne osebe, kakor: tatovi, vlomitelji, žeporezci, postopači in druge ničvredne osebe, njih prikrivalci in stanodajalei.

Stražniku je strogo prepovedano na ta način pridobivati dokazov zoper osumljence, da jih zapeljuje k početju, nadaljevanju in dovršitvi kaznjivega dejanja ali da po skrivaj najetih ljudeh izvablja priznavanja, ki se potem ovajajo sodišču.

Pri poškodbah tuje imovine, sosebno pri vlomih je potreba, da stražnik takoj gre na lice mesta, da se sam prepriča, ali je hudodelstvo po svojem bistvu zapustilo viden sled. Ako se to zgodi, potem mora skrbeti, da se sled zaradi možnega večkratnega ogleda ohrani in ne zbríše.

Predmete, na katerih ali s katerimi se je storilo kaznjivo dejanje ali katere je storilec na kraju storjenega dejanja zapustil, sploh stvari, katere morejo storileci ali priče pripoznati, ali ki morejo biti v dokaz, mora stražnik ob nevarnosti v odlaganji brez poprejšnjega naročila prevzeti v shrambo in varnost.

Ob storjenem hudodelstvu se je ozirati na sledeče:

1. Ako hudodelnik stvari odnese, treba jih je natančno popisati.
2. Natančno je konstatovati, kar je hudodelnik zapustil na kraju storjenega dejanja.

Včasih najde se orodje, s katerim se je hudodelstvo storilo, in pogostokrat izgubi storilec pokrivalo, žepno ruto ali druge predmete. Malenkosti, na katere se sicer ne pazi, so včasih najvažnejše opore za zasledbo storilca.

3. Osebni popis storilca je pozvedeti. Kolikor je možno, je dognati, je li bil samo jeden storilec ali jih je bilo več. Posebne važnosti so pri tem stopinje; tudi iz teže odnešenih reči se da sklepati število storilcev.

4. Zasledba storilca pospešuje se tudi s tem, da se pozveduje nagib, ki je provzročil dejanje.

Pri umoru mora stražnik povpraševati po razmerah umorjenca in pozvedovati, ali je bil umor premišljen, ali se je izvršil iz dobičkarije, ljubosumnosti ali iz maščevanja, ali če ni samo uboj.

Razum tega je uvaževati, ako se je storilec pri dejanju okrvavil, ponesnažil si obleko ali samega sebe ranil. Iz kakovosti rane se da včasih sklepati kakovost orodja, s katerim se je dejanje storilo.

Kedar gre sum na detomor, tedaj je poleg drugih pozvedb tudi dognati, ali je bil otrok živ porojen. Truplo otroka je poiskati.

Pri telesnih poškodbah mora stražnik naznaniti, so li iste same ob sebi ali v zvezi med seboj lahke, težke in za življenje nevarne in s kakim orodjem in na kak način so bile prizadete.

Pri roparskem umoru, tatvini ali kakem drugem večjem hudodelstvu mora stražnik natančno pozvedovati v zastavnicah, pri bankirjih, zlatarjih in urarjih. Trgovce mora opozoriti na vkradene in s silo odvzete reči, jih svariti pred nakupom in jih naprositi, da prodajalca takih reči pridrže in obvestijo policijo.

Kedar se zaslede ponarejalci in prenarejalci javnih upnih listov in denarja, mora stražnik pozvedovati po falzifikatih, po orodju, s katerim se je ponarejalo, in po materijalu, iz katerega se je ponarejalo.

Pri zažigu je sosebno pozvedeti, na kateri način je bilo zažgano, če se je pri tem rabilo posebno netilo in katero; nadalje je pozvedeti, kje in kedaj je začelo goreti, potem je dognati, če je bil ogenj v takih okolnostih podtaknen, da je dejanski nastal požar, ali če je bila nevarnost, da bi nastal, in če bi se ogenj po vnetju bil lahko razširil; slednjič je pozvedeti visokost provročene škode in eventualno zavarovanje.

§ 16.

Samostalni nastop straže.

Podstava za vsako policijsko postopanje so obstoječi zakoni sploh in posebej zakona z dné 27 oktobra 1867 št. 87 in 88 drž. zak. v varstvo osebne prostosti in v varstvo hišne pravice.

§ 17.

Nastop pri prestopnikih zakona.

Stražnik more prestopnike zakonov na dvojen način privedi v kazen:

1. z ovadbo.
2. z aretovanjem.

Aretovanje je le takrat opravičeno, če bi se s samo ovadbo ne doseglo poprej omenjenega namena.

Aretovanje se mora izvršiti „v imenu zakona (postave)“.

§ 18.

Kedaj je aretovati zaradi v kazenskem zakonu določenega dejanja ali opuščenja?

Aretovati sme stražnik le v nastopnih slučajih:

I. Na posebno povelje.

Kedar mu je aretovanje zaukazal uradni načelnik ali drugi v to upravičeni policijski uradnik, naj se gre za hudodelstvo, pregrešek ali prestopok.

II. Sam od sebe.

- a) Pri hudodelstvih in prestopkih, če se ustavljenec zasači na samem dejanju ali če se takoj po dejanju po uradni potiri ali po javni govorici imenuje ali če se ga zaloti, da ima orodje in druge reči, ki izhajajo iz hudodelstva ali pregreška ali ki kažejo, da se ga je vdeležil, ali če se je po okolnostih slučaja bati, da bi osumljenec z zatorom sledov in znakov kaznjivega dejanja, z dogovarjanjem s svojimi sokrivci ali na drug način preprečil ali otežil preiskavo.
 - b) Pri prestopkih, kaznjivih po kazenskem zakonu, sme aretovati stražnik v nastopnih slučajih:
 1. Ako se ustavljenec, napovedši ime, ne more izkazati in je sumljiv, da je napovedal izmišljeno ime;
 2. ako sploh noče napovedati svojega imena;
 3. ako je ustavljenec begosumen;
 4. ako je prestopok bil v javno pohujšanje in
 5. ako se neredi ne morejo drugače odpraviti, kakor da se provzročitelji takoj aretujejo.
- V vseh drugih slučajih pa je, ko se poistinijo ustavljenčeve napovedbe o njegovi osebi, napraviti zgolj ovadbo.

Ovadba mora obsegati ustavljenčevo ime, opravilo in stanovališče.

Identiteta osebe se določi lahko po ljudeh, ki so stražnikom znani, po potnih listih, pismih in izkaznicah, po dekretih, po davčnih polah, po zglasilnici, po dovolilnici, po vozniških, po dopustnih listkih in dopustnicah, po pismih s poštnim pečatom, po vizitnicah i. t. d.

Če se zaradi nevarnosti v odlaganji ne more izprositi sodniškega povelja, sme se privod in začasni pripor osumljenca kakega hudodelstva ali pregreška izvršiti v nastopnih slučajih:

- a) Ako se osumljenec pripravlja, da pobegne, ali če je sumen, da bi utegnil pobegniti zaradi velike kazni, katera ga čaka, ali ker se okoli potepa, ali ker je v občini nepoznan človek, brezdomoven in brez izkazov;
- b) ako je skušal na zvedence, priče ali soobdolžence vplivati, da bi se zabranila pozvedba resnice, ali ako je skušal z zatorom sledov hudodelstva ali pregreška ovirati preiskavo, ali če se je bati, da bi se to zgodilo;
- c) kedar se je zaradi posebnih okoliščin po pravici bati, da obdolženec dejanje ponovi ali poskušeno, oziroma zažugano dejanje izvrši.

Ako pri vstaji ali puntu, pri javnih nasilstvih in pri drugih kaznivih dejanjih, katerih se udeleži več ljudi, ni moči takoj zaslediti krivcev, smeti je vse, ki so pri dogodku bili pričujoči in so sumni vdeležbe, začasno pripreti.

Ako se ustavljenec iz početka ni hotel izkazati, pa se je pozneje na nedvomen način izkazal, ali ako vsled zanesljivih izpovedb prič ni več privodnega povoda, tedaj je ustavljenca izpustiti; če se je pa pri privodu pokazal povod za zapor, je to izvršiti.

Ustavljenec se ne sme vkleniti in v slučaju bega se proti njemu ne sme rabiti orožja; tudi mu je dovoliti, da se ob svojih stroških vozi.

Stražniki ne smejo od ustavljenecv zahtevati polaganja varščine in ustavljenca je, če se identiteta osebe ni mogla zanesljivo konstatovati, na urad privedi.

§ 19.

Postopanje pri prestopkih političnih in policijskih naredb.

Prestopniki političnih in policijskih naredb naj se le opominjajo in posvare, če ni kaj družega posebej določenega.

Ako je pa glede teh prestopkov zaukazana in predpisana ovadba ali aretovanje, postopati je potem ravno tako, kakor pri prestopkih kazenskega zakona.

Pri ovadbi lastnikov in voznikov s številkami zaznamovanih vôz zadostuje napoved številke.

§ 20.

Odstop od izvršenega aretovanja.

Od izvršenega aretovanja je odstopiti, če odpade povod aretovanju n. pr. če ustavljenec, ki se je branil napovedati svoje ime, pozneje isto pove in istinitost svoje napovedi dokaže.

§ 21.

Priče.

Pri vsakem kaznjivem dejanju je nujno potreba, da poizve stražnik priče dogodku in si zapiše njihovo ime, opravilo in stanovanje, da se zagotovi poistinitev učina za slučaj, če bi obdolženec pozneje tajil.

Stražnik ne sme nikogar siliti v pričevanje in torej tudi ni dopuščen prisilen privod v svrho pričevanja. Tudi se ne sme obdolženca z obljubami, pretvezami, s pretnjami ali z drugimi prisilnimi sredstvi nagibati k priznanju ali k drugim določenim napovedbam.

§ 22.

Predmeti, ki so se dobili pri kaznjivem dejanju.

Ravno tako si mora stražnik predmete, ki se nanašajo na dejanje, in vse znake na njih zagotoviti.

§ 23.

Zapiski o podrobnostih takih dogodkov, ki so provzročili aretovanje ali ovadbo.

V podporo spomina in da ne bi stražniki pri razpravi na sodišču izpovedali drugače, kakor v prvotnem naznanilu, morajo

si stražniki v slučaju aretovanja ali ovadbe, katera se utegne konečno rešiti pred sodiščem, napraviti natančne zapiske o vseh podrobnostih, da si na dan razprave s prečitanjem istih oživijo spomin na dogodek z vsemi postranskimi okolnostimi.

Stražniški vodje morajo se prepričati, ali se podrejeno moštvo pokorava temu ukazu, oziroma skrbeti, da se ukaz izpolnjuje.

Tudi morajo stražniški vodje zapiske pregledati in po potrebi vkreniti dopolnitev.

§ 24.

Hišne raziskave.

Hišna raziskava, t. j. raziskava stanovanja in drugih k hišnemu gospodarstvu spadajočih prostorov se sme vršiti praviloma le vsled sodniškega, z razlogi podprtega povelja, sploh le tedaj, če je utrjen sum, da se v njih skriva človek, hudodelstva ali pregreška sumen, ali da se tam nahajajo take reči, katere v roke dobiti ali ogledati utegne biti važno za preiskavo.

Takim, o katerih je zelo verjetno, da imajo takšne reči, ali kateri so kakega hudodelstva ali pregreška sumni ali sicer na slabem glasu, se lahko razišče tudi oseba in obleka.

Raziskavanje je praviloma dopuščeno še-le po zaslišanju tistega, pri katerem ali kdor naj se raziskuje, in samo tedaj, kedar se z zaslišanjem ne doseže ne prostovoljna izročitev tega, kar se išče, in ne odstranitev razlogov, raziskavo provzročivših.

To zasliševanje se ne sme opustiti pri ljudeh, ki so na slabem glasu, in pa tedaj, kedar je nevarnost v odlaganji ali če se raziskujejo prostori, občinstvu pristopni na pr. gostilne, kolodvori in dr.

V svrhu kazenskega pravosodja smejo, kedar je nevarnost v odlaganji, varnostni organi tudi brez sodniškega povelja po svoji lastni oblasti raziskavati hišo, kedar se gre za človeka, zoper katerega je že izdano privodno ali zaporno povelje ali če je človek pri samem dejanju zasačen ali če ga javna potira ali govorica stavi v sum kaznivega dejanja ali če ga zasačijo, da ima take reči, ki kažejo na deležnost takega dejanja.

Vsako brez sodniškega povelja izvršeno hišno ali osebno raziskavo in nje vseh je nemudoma naznaniti načelniku poli-

cijskega urada. Na zahtevanje je tistemu, kogar se raziskava tiče, takoj ali vsaj v prvih štiriindvajsetih urah vročiti pismeno potrdilo o opravljeni raziskavi s pristavljenimi razlogi, zakaj se je to zgodilo.

Imetelja prostorov, katere se hoče raziskavati, je povabiti, da je pri raziskavanju; če mu kaka ovira brani ali če ga ni doma, je k temu povabiti odraslega uda njegove rodbine, ali če takega ni, koga domačih ali kakega soseda. Razun tega je k raziskavanju redoma privzeti dve priči.

Hiše ali osebe naj se vselej tako raziskujejo, da ne bode nobenega nepotrebnega hrupa, da se dotični ljudje ne nadlegujejo ali motijo čez neogibno potrebo; tudi jim je kolikor moči varovati dobro ime in posebne skrivnosti, ki niso v nikaki zvezi s predmetom raziskavanja, in z največjo skrbjo paziti, da se ravna ž njimi v vsem spodobno in dostojno.

Zapisnik, ki se naredi o raziskavi, morajo vsi prisotni podpisati, in zasežene stvari, ki bi zamogle biti važne za preiskavo, je posebej zaznamovati in izročiti policijskemu uradu.

Opravljanje hišne raziskave zahteva v mnogih slučajih vaje in skušnje.

Sosebno se pri hišni raziskavi zahteva:

1. Da se, kar se da natančno, pozna prostor, ki ga je raziskavati, in da se ve za vse vhode in izhode;

2. da se opazujejo okna in vrata, da se sumne stvari med raziskavo ne odstranijo;

3. da se po močéh zabrani prihajanje in odhajanje oseb med raziskavanjem. Tuje osebe, ki nimajo v stanovanju ničesar opraviti, je naprositi, da se odstranijo;

4. da se natančno opazuje vedenje sumljivih oseb.

Pri raziskavanju pisem je skrbeti za to, da njih vsebine ne zvedo ljudje, kateri nimajo nobene pravice do tega. Ako ta, kateri ima pisma, ne dopušča, da bi se raziskavala, jih je zapечатene shraniti in vdeležencu dopustiti, da pritisne svoj pečat na zavitek.

Telegramov, pisem in drugih pošiljatev ne smejo varnostni organi v nobenem slučaju pri poštnih in brzojavnih uradih ali pri drugih odpravljalnih zavodih zaseči ali zahtevati, da se njim

izroče, ker imata to pravico le državni pravdnik in preiskovalni sodnik.

Ako je stražnik izvedel, da kaka zaradi hudodelstva ali pregreška zasledovana oseba odpošilja ali dobiva telegrame ali pisma, dolžan je to nemudoma naznaniti policijskemu uradu v svrhu nadaljnje odredbe.

Brez posebnega naročila sme stražnik po noči v privatno hišo le iti v slučaju potire ali takrat, če sliši iz hiše klice na pomoč ali če se gre za odvrnitev kake preteče nevarnosti, na pr. ognja.

Za izvedbo hišne in osebne raziskave ni moči postaviti stalnih pravil.

V nastopnem so nekatera približna navodila.

Večinoma se gre za to, da se poiščejo skriti predmeti, ki izhajajo od kakega hudodelstva. Napačno je te predmete iskati le po predalih, posteljah, omarah in po pečeh. Ni ga prostora — in naj bi bil še tako majhen in nezaten, — kjer bi ne bili lahko važni predmeti skriti. Nasprotno, ravno neočividna in neznatna skrivališča rabijo se prerado na pr. stari časniki, tičniki, sodi, ovoji za očala, ure, pesnjaki, lonci na zakurjenem ognjišču itd.

Na katera skrivališča je posebej paziti, je odvisno od velikosti oblike in kakovosti predmetov, tako, da so koj v začetku nekateri kraji izključeni, kjer bi se bili predmeti skrili.

Ako je misliti, da so predmeti, katere se išče, zazidani, potrka naj se na stene za podobami, omarami in ogledali, — sploh za predmeti, ki zakrivajo steno, in naj se pazi na nov, nejednakomeren omet ali popravljeno slikarijo, na vložene svitleje kose tapet itd. Ako se opazi kako sumno mesto na steni ali ako se pri trkanju sliši votel glas, sklepa se lahko, da je tu kaj skritega. Ako se domneva, da so predmeti skriti pod podnicami, naj se ogleda les okrog žebļjev. Če ima les na tem mestu zareze, utise ali poškodbe, se lahko domneva, da je pod podnicami kaj skritega.

Ako se po kletéh iščejo skriti predmeti, polijejo naj se tla, če tudi so pokrita z opeko ali s kamenitimi ploščami, z vodo in naj se opazuje, kje se delajo mehurčki in kje se voda hitreje izgublja.

Ako se izpolnijo pogoji § 139 kaz. pr. r., naj se natančno preišče tudi osumljenec in naj se med raziskavanjem opazujejo njegove oči in obraz.

Ako se najde kak predmet, naj se ne pretrga raziskavanje, nego naj se nadaljuje, ker se lahko najdejo še druge reči, večkrat tudi „*corpora delicti*“ iz poprejšnjih tatvin.

§ 25.

Raba orožja.

Da se stražam vsake vrste zagotovi potrebno spoštovanje, imajo pravico, poslužiti se orožja proti osebam, ki jih siloma poškodujejo ali jim z napadom nevarno prete in se ne morejo prijeti.

Stražnik sme svoje orožje rabiti le, če so druga sredstva bila brezvspešna, in tudi takrat le z možno prizanesljivostjo. Zatorej je najpoprej, če to dopuščajo okoliščine, posluževati se manj nevarnega orožja (sablje); pri tem je velikega pomena, ima li prestopnik zakona tudi orožje in kakšno.

K manj nevarnemu orožju spada sablja že radi tega, ker jo ima stražnik popolnoma v svoji oblasti in lahko torej pri rabi že naprej prevdari izid, dočim je revolver kot strelno orožje vedno nevarnejši, ker je izid odvisen od stražnikove ročnosti, na katero se pa v razburjenosti ni zanašati.

Pri upornosti ali pri napadu na stražnika mora biti pred vsem stražnikov namen, dotično osebo nesposobno storiti za upor, oziroma za pobeg.

Po tem je tudi rabo in smer orožja, kar se dá, prevdariti, da se kolikor je moči varuje življenje prestopnika in drugih oseb ne pripravlja v nevarnost.

Za vsako rabo orožja, ki prestopi meje te pravice, je stražnik odgovoren.

Stražnik sme s sabljo samo vdariti, a le izjemoma suniti. Z revolverjem sme le streljati.

Stražnik sme, kakor se je že poprej povedalo, le s primernimi opreznostimi, to je, kolikor je moči prizanesljivo in še-le takrat se posluževati orožja, če so druga milejša sredstva bila brezuspešna.

Taka sredstva so:

I. Pri upornosti:

- a) opomin z zapovedujočim glasom,
- b) aretovanje in
- c) vklepanje v spone.

II. Pri nameravanem pobegu:

- a) opomin,
- b) preganjanje begunca s potiro,
- c) poziv slučajno navzočim osebam, naj pripomorejo k zasačenju.

Kolikor moči prizanesljivo postopa stražnik takrat, če ima pri napadu, upornosti ali pobegu namen, hudodelnika le nesposobnega storiti za upor ali za pobeg.

Službo opravljajoči, stražnik sme se s primernimi opreznostimi posluževati orožja:

1. V silobranu, da odvrne od sebe ali družih dejanski napad na življenje.

V silobranu pa je stražnik tedaj, kedar ga ena ali več oseb dejansko napade, to je, če se ga namerava za roke prijeti, vdariti ali ga na telesu poškodovati, ga razorožiti ali umoriti, in se tako mora on poslužiti orožja, da odvrne napad na svojo osebo ali da varuje življenje družih oseb.

Silobran je le tedaj opravičen, kedar se da iz kakovosti oseb, časa, kraja, napada ali drugih okolnosti za trdno sklepati, da se je storilec (tukaj stražnik) le potrebne brambe poslužil, da bi odvrnil od sebe ali družih krivičen napad na življenje, slobodo ali imovino.

Prestop silobrana je po okolnostih pregrešek zoper telesno varnost in se kaznuje.

Vrhu tega je tudi pogoj, da se dejanski napad na stražnika z nobenim drugim sredstvom ni dal odvrniti, kakor z orožjem.

K pojmu pravičnega silobrana spada tudi, da stražnik ni sam provzročil dejanskega napada.

Skušnja uči, da provzročujejo stražniki dejanske napade s tem, da se, če jim kdo surovo odgovori ali če jim nihče noče odgovoriti ali pojasnila dati, hoteči pokazati moč, s potegnjeno sabljo zaženejo v ljudi, dasiravno v takem položaju ne smejo s sabljo vdariti. Tako vedenje da vzrok uporu in je tudi razumevno,

da človek, če pride stražnik s sabljo bliže njega, po naravnem nagibu seže po sablji, da bi jo odvrnil od sebe, ne da bi hotel silo delati stražniku, kar pa stražnik smatra za nameravano razoroženje in mu da povod, da brez nadaljnjega pomisleka rabi orožje.

2. Da se ukroti upor, ki meri na brezuspešno stražnikoveka službenega opravka, torej takega upora, ki namerava stražniku ubraniti izvršitev že početega ali napovedanega službenega opravka.

Pri rabi orožja mora stražnik uvaževati, če je napadalec ali upornik neoborožen, ali če ima orožje in kako ter na kak način je hoče rabiti proti stražniku; od tega je tudi odvisno, s kakim orožjem se bode stražnik uspešno branil napadalca.

V smislu teh zakonitih določil je, da mora stražnik ravno izvrševati kak službeni opravke in da se tudi takoj upor ne da drugače odvrniti, kakor z orožjem.

Ako bi stražnik na pr. pri izvedbi aretovanja ali hišne raziskave, v katero ni upravičen, naletel na upor in v ukrotenje upora rabil orožje, bil bi odgovoren za to prekoračenje svojih pravic in za rabo orožja, ker je le on s tem dal vzrok upornosti.

Trenotek zakonite rabe orožja nastopi, kedar upor, mereč na brezuspešno stražniku predpisanega opravka, obstoji v žuganji z napadom ali v dejanski poškodbi stražnika.

3. Vsako brezuspešno poskušenega pobega nevarnih hudodelnikov, če se ne dajo z nobenimi drugimi sredstvi ustaviti.

Da je stražnik svest si zakonite rabe orožja, mora imeti nedvomno prepričanje:

1. Da je hudodelnik resnično nevaren, t. j. da je v višji meri nevaren za varnost države ali življenja ali imovine državljanov, to so veleizdajniki, morilci, roparji, večkrat kaznovani tatovi, zažigalci, ponarejalci denarja itd.

2. Da se bežeči hudodelnik ne da z drugimi sredstvi prijeti n. pr. po ljudeh, ki so v obližji.

3. Da večkratni poziv hudodelniku, naj počaka, ostane brezuspešen.

Pravica rabe orožja raztega se v tem slučaju proti takim nevarnim hudodelnikom, kateri se izroče v čuvanje ali spremljanje ali

kateri se na samem dejanju zasačijo ali zoper katere se je izdalo zaporno povelje in kateri pobegnejo. Življenje ljudi je varovati in orožje le tako rabiti, da se dotičnega hudodelnika nesposobnega stori za nadaljevanje bega.

Neopravičena bi bila raba orožja proti osebam, ki se brez važnega vzroka le sumničijo kakega kaznjivega dejanja, ali ki so zakrivile le navadno kaznjivo dejanje n. pr. nezatne tatvine itd. in ki zbeže, če stražnika le zagledajo in se tudi na večkratni poziv ne ustavijo.

Pri spremljanju ali pri aretovanju vsled sodniškega povelja mora stražnik pozvedeti, ali je hudodelnik nevaren, ker se še-le potem da presoditi, kako daleč gredo pravice, če aretovanec pobegne.

Vsakokrat, kedar se rabi orožje, je poprej, če to okolnosti dopuščajo, rabo orožja na razumljiv način zapretiti.

Nasproti otrokom ali nasproti popolnoma pijanim ali blaznim osebam naj stražnik ne rabi orožja; le če bi ga kaka popolnoma pijana ali blazna oseba napadla in bi ne imel družega pripomočka, ubraniti se je, sme svoje življenje z orožjem braniti.

Dasiravno je zaukazano, da se pri vsaki rabi orožja prizanesljivo ravna, mora se vendar orožje tako rabiti, da se nasprotnika nesposobnega stori za nadaljnji upor, oziroma, da se pri poskušenem pobegu onemogoči nadaljevanje bega.

Pri vsaki rabi orožja je paziti na to, da nevdeleženci ne trpe škode.

§ 26.

Vedenje straže pri rabuki in pri večjem motenji javnega pokoja.

Če je rabuka ali motenje pokoja, katero je provzročila večja množica ljudi, mora stražnik prevdariti, ali more sam ustaviti nered in razpoditi nabrane ljudi, sploh napraviti red. Ako ni trdno prepričan, da bo sam imel vspeh, mora takoj obvestiti policijski urad, kateri odpošlje na lice mesta primeren oddelek straže ali alarmuje vso stražo in odredi moštvo pod poveljstvom kakega policijskega uradnika na lice mesta in jo postavi nasproti množici ljudstva v primerni oddaljenosti. Množico je opozoriti na nasledke upora in na eventualno rabo orožja in

pozvati „v imenu zakona (postave)“, da se razide. Poveljnik straže določi ob enem nekatero spretne in krepke stražnike, kateri naj, ako se množica ne pokori pozivu, primejo kolovodje in najhujše kričače.

Ako je večkratni poziv množici, naj se razide, brez uspešen, potem naj straža s potegnjeno sabljo ljudi s prostora sežene in kolovodje, podpihovalce in najglasneje razgrajalce aretuje.

Ako bi pa množica z orožjem ali z drugim, telesni varnosti nevarnim orodjem napadla stražo in bi le-ta prišla v skrajno stisko, sme straža po poprejšnji napovedi, da se bo rabilo orožje, pod poveljstvom kakega policijskega uradnika upotrebti sablje ali strelno orožje.

V vseh takih slučajih pa ne smejo stražniki nepremišljeno in divje naskočiti množice, nego morajo biti vedno v zvezi s tovariši, da se morejo eventualno drug drugega podpirati in braniti. Za vsak slučaj mora uradni načelnik za nepričakovane prigodbe priskrbeti primerno rezervo.

O vsakem alarmu je obvestiti župana in deželno predsedstvo.

§ 27.

Vedenje pri aretovanju.

Aretovanje mora stražnik izvrševati mirno in odločno ter z besedami:

„V imenu zakona (postave) vas aretujem“.

Surovo vesti, razgovarjati in pričkati se ter grdo ravnati z aretovanci je strogo prepovedano. Ako bi se bilo bati, da bi se občinstvo uprlo aretovanju, naj stražnik s pomirljivo besedo pouči občinstvo o povodu aretovanja in o dolžnem spoštovanju zakonov; s tem doseže, da se bodo posamezniki oglasili zánj in ga tudi podpirali, kar bi se pa ne zgodilo, če bi stražnik pri aretovanju silno in strastno postopal. Aretovanca je predstaviti uradnemu načelniku v daljnje postopanje.

Aretovance je takoj preiskati. Odvzete reči se morajo zaznamovati v zapisniku o aretovanih osebah in v poročilu o zaporu. Previdno je, da aretovanec da v zapisniku protipotrdilo. Aretovane ženske morajo ženske preiskavati.

§ 28.

Aretovanje vojakov.

Ker imajo stražniki v službi pravice vojaške straže, so tudi vojaki dolžni jih nepogojno vbogati.

Ako se aretuje vojak v aktivni službi, tedaj ga je postaviti v magistratno stražnico in potem oddati poklicani vojaški patroli.

Ako bi vojak pri kakem izgredu ali pri drugi priliki rabil ali hotel rabiti orožje, mora skušati stražnik, da mu pred vsem odvzame orožje in je spravi, potem pa je tam odda, kamor se izroči vojak.

V teh slučajih in pa če bi vojak proti stražniku rabil orožje, sme le-ta v obrambo svoje osebe ali drugih ljudi posluževati se orožja.

S časno odpuščenimi vojaki, z neaktivnimi rezervniki in brambovci je v slučaju aretovanja postopati, kakor s civilnimi osebami.

Vsak vojak od kadetnega častniškega namestnika navzdol, ki ima dovoljenje čez retreto izostati, mora imeti dovolilnico, odpuščenec pa dopustnico.

Vojaško moštvo je poučeno, da pri morebitnem ustavljenju po policijskih organih pokaže dovolilnico.

Ako torej aretovanje ni absolutno potrebno in v smislu tega navodila utemeljeno, zadostuje le legitimovanje ustavljenecv in ovadba.

Dovolilnice in dopustnice zadostujejo za določevanje osebne identitete pri prestopkih kazenskega zakona in političnih in policijskih naredb.

Ako se mora tako ustavljenje zgoditi, je ustavljeni vojak dolžan takoj zapustiti kraj storjenega dejanja, ker bi se sicer pri nadaljnjem izgredu aretoval.

Dovolilnice se ne smejo odvzeti vojaku.

Vojake je smeti aretovati le, kedar je največja sila, in ž njimi je ravno tako človekoljubno in taktno postopati, kakor s civilnimi osebami, sploh se je vsega ogibati, kar bi moglo motiti dobro in službo pospeševalno sporazumljenje med vojaštvom in stražo in kar bi moglo vzbujati sum, da hoče straža proti vojakom strože postopati, kakor proti civilnim osebam.

Straža mora torej vojaka, ki razgraja, po smislu navodila najpoprej opominjati in mu prigovarjati, naj bode miren, sploh mora bolj pomirjevalno postopati. Vsaka občutljivost in razdražljivost straže nasproti vojaštvu bi bila neumestna, kajti obadva služita državi in sta poklicana skupno varovati mir in red ter braniti svoje someščane, ne pa drug drugega napadati. Pri ustavljenju častnikov je posebno taktno in mirno postopati. V takih slučajih je vedno, če tudi se častnik kakega hudodelstva obdolžuje, določiti samo osebno identiteto. Aretovanje pa je izvršiti, ako je učin hudodelstva nedvomen in je zaradi velikosti kaznjivega dejanja ali drugih posebnih okolnosti isto v zakonu ne samo opravičeno, nego tudi zaukazano.

Častnika ni nikdar razorožiti, razun če bi potegnil sabljo in hotel koga napasti. Ali tudi v tem slučaju je častniku z lepa prigovarjati, da spravi sabljo.

§ 29.

Poziv k aretovanju.

Ako stražniku njegovi predstojniki zaukažejo aretovanje kake osebe, mora aretovanje takoj izvršiti. Ako pa kaka druga oseba zahteva aretovanje, mora stražnik najpoprej povprašati po uzroku za aretovanje in le, če bi bil dotičnik, ki ga je aretovati, na verojeten način obdolžen hudodelstva ali večjega pregreška in je nevarnost v odlaganji in če sicer ni pomisleka proti aretovanju, se mora stražnik pozivu odzvati, a le pod pogojem, da ga oseba, ki je zahtevala aretovanje, spremi k oblastvu. Ako pa obdolžitev ni verjetna, kar je posebno takrat, če stražniku znane in zaupne osebe označijo ustavljenca za nesumno osebo, ali ako ni nevarnosti v odlaganji ali ako so pomisleki proti aretovanju, si mora stražnik, kakor pri manj važnih obdolžitvah, zapisati obojestransko ime in stanovanje in prigodek naznaniti. Pri spremljanju aretovancev se more stražnik strogo ravnati po predpisih.

Ako se stražnik, ki ni v službi, pač pa v službeni obleki, pokliče, naj posreduje, ne sme tega odkloniti, češ, da ni v službi, ker vsak stražnik mora, kakor hitro je v službeni obleki, v nujnih slučajih posredovati, četudi nima službe.

§ 30.

Spremljevanje in straženje aretovancev.

Pri spremljevanju mora stražnik hoditi za aretovancem v neposredni bližini in sicer mora aretovanec iti pred njim na desni strani, da ima levo stran, na kateri nosi sabljo, prosto.

Ako se je bati, da bi aretovanec pobegnil, ga sme stražnik držati za roko, kar je posebno potrebno pri mladih fantih.

Aretovancu odvzeti je takoj orodje, s katerim bi lahko spremljevalca napadel.

Vkleniti se smejo le take osebe, ki so:

1. zelo nevarne in o katerih je znano, da so silovite;
2. ki so se prijele zaradi strogo kaznjivega dejanja in pri katerih se je bati, da pobegnejo, in
3. osebe, glede katerih se to posebej ukrene.

Pri spremljevanju mora paziti stražnik, da aretovanec ničesar proč ne vrže, ne uniči ali drugim osebam ne da, da se ne pogovarja z drugimi ljudmi, njim ne daje skrivnih znamenj in od njih ničesar ne prejme.

Stražnik mora tudi sosebno pri spremljevanju čez mostove ali tik železnice paziti, da aretovanec ne poskusi usmrtiti se.

Pri spremljevanju čez mostove mora stražnik aretovanca tako peljati, da se nahaja med aretovancem in mostno ograjo. Ako se aretovanec v vozu spremlja, mora stražnik tako sedeti, da ima aretovanca vedno pred očmi.

Stražnik ne sme trpeti, da bi se aretovanec med potjo zasmehoval ali dejansko razžalil. Stražnik se ne sme pogovarjati z aretovancem ali ž njim hoditi v gostilno, kavarno ali v zasebno hišo.

Oblastvo, kateremu se aretovanec, njegova gotovina in njegovi efekti oddajo, mora prejem pismeno potrditi.

Pri straženju aretovancev v uradnih prostorih ali v zaporih, se mora stražnik tako postaviti, da ima aretovanca vedno pred očmi,

§ 31.

Pripomoč.

Ako stražnik zasliši klice na pomoč, mora takoj iti na kraj, od koder ti klici prihajajo, pozvedovati po njihovih vzrokih in biti v pomoč.

Stražnik mora vsakomur pomagati, ki ga prosi pomoči.

§ 32.

Pogoni.

V interesu javne varnosti in v svrhu izsledovanja kakega hudodelnika odredi se pogon, katerega se morajo vdeležiti vsi stražniki.

Stražniki morajo take pogone z veliko pozornostjo izvesti; na vsak hrup, na vsako kričanje ali klicanje na pomoč morajo paziti in, po okolnostih, oditi v dotični kraj. Gozde, klance, jame in druga skrivališča je pregledati; pri takih prilikah je hoditi po stranskih stezah in po neobhojenih krajih, ne pa po cestah in navadnih potih.

Pri pogonih ob periferiji mesta mora stražnik sešodno paziti na hiše, na samem stoječe in na krčme, ki so na slabem glasu. V njih se nahajajoče tujce in neznane osebe sme, ako se mu iz kakega zakonitega vzroka sumne zde, pozvati, da se legitimizejo, in jih po okolnostih tudi aretovati.

V gostilnah in v prenočiščih se mora stražnik prepričati o pravilnem vodstvu knjige za tujce.

Ako stražnik kaj sumljivega zapazi in še svoje stvari ni gotov, mora najpoprej iti v bližino, se skriti in to, kar se godi, opazovati, dokler si ne zadobi prepričanja o stvarnem položaju. Umevno je, da mora stražnik, kedar je nevarnost v odlaganji, takoj posredovati, da odvrne ali vsaj zmanjša pretečo škodo.

Sploh je dolžnost stražnikov, da v vsakem slučaju z največjo previdnostjo postopajo; oni morajo z ene strani se ogibati vsakega prenaqljenja, z druge strani pa izprevideti pravi trenotek za posredovanje.

Osebe, pri katerih ni zakonitega vzroka za aretovanje, ki pa se vendar stražniku na podlagi potiralnic ali sploh sumne

zde, staviti se morajo k uradu in se izkazati o svoji identiteti. Med stavljenjem k uradu in med aretovanjem je strogo razločevati.

Potniki, naj si bodo katerega koli stanu, se brez vtrjenega suma ne smejo prisiliti v legitimovanje.

Vedenje pri službovanju v okrožju na stojiščih in pri patrolah.

§ 33.

Razsežaj okrožja.

Meje posameznega okrožja je tako določiti, da more stražnik svoje okrožje v 15—20 minutah obhoditi.

§ 34.

Stojišča.

Stojišča so na mostih in križpotih, kjer je važnejši promet.

§ 35.

Prosti čas.

Glede prostega časa velja načelo, da se dovoli stražnikom le v navadnih razmerah.

Pri posebnih dogodkih morejo se tudi službe prosti stražniki poklicati v službo in jim je tedaj privoliti le toliko prostega časa, kolikor ga je neobhodno potreba za odpočitek.

§ 36.

Stalna služba.

Za službo v okrožjih odrejeni stražniki ostanejo v določenem okrožju in se smejo le iz važnih vzrokov zamenjati, ker le na ta način jim je mogoče prisvojiti si natančno poznanje kraja in oseb in pridobiti si zaupanje prebivalstva svojega okrožja.

§ 37.

Prihod v službo in menjava službe.

Stražniki se morajo pri odhodu v službo vsakokrat zglasiti pri vodji straže in sprejeti njegova zaukazila. Ravno tako se

morajo pri odhodu iz službe zglašiti pri vodji in poročati o službovanju. Vodje straže morajo nadzorovati, da se menjava službe v okrožjih in na stojiščih vrši po določenih krajih mesta.

§ 38.

Vedenje v službi.

V okrožju službujoči stražniki in patrole morajo svoje okrožje neprenehoma obhajati in se ne smejo spuščati v zasebne pogovore ali obiskavati gostiln in kavarn. Ako stražniki v službi pridejo v kake javne lokale, morajo to pri odhodu iz službe naznaniti vodji.

Ako se patrole in v okrožju službujoči stražniki srečajo, povedati si morajo drug drugemu le to, kar se tiče službe, v zasebne pogovore pa se nimajo spuščati.

Stražniku je prepovedano kaditi pri službenih opravkih ali pa pri vstopu v urad in zasebna stanovanja, postajati in šaliti se z ženskami na ulicah, zaupno pohajati z roko v roki bodisi s komurkoli, sploh je prepovedano vsako nenaravno smešno kretanje, kajti stražnik se mora vsega ogibati, kar bi ga izpostavljalo opravljanju in zasmehovanju občinstva.

Posebne dogodke je takoj naznaniti policijskemu uradu.

§ 39.

Medsobojna podpora.

Ako potrebuje stražnik pomoči, mora dati z žvižgalko znamenje.

V bližini službujoči stražnik mora na znamenje hiteti na pomoč. Pri večjih izgredih je poprositi pomoči na bližnji stražnici.

§ 40.

Znamenja.

Znamenja dajejo stražniki z žvižgalkami. Ista morajo se včasih menjati, kar določi načelnik policijskega urada.

§ 41.

Obolenje v službi.

Ako stražnik v službi tako oboli, da ne more službe dalje opravljati, mora se ali sam zglasiti na stražnici ali pa naprositi svojega bližnjega tovariša ali kako drugo osebo, da naznani njegovo obolenje na stražnici.

§ 42.

Cestna policija.

Na vse, kar je proti snažnosti, kar žali spodobnost, nramnost in verski čut, moti javni pokoj, vzbuja nevoljo, stud in pohujšanje, in na vse, kar omejuje prosto in varno gibanje oseb, živine, vóz in drugih vozil, morajo paziti stražniki in to po predpisih odvrčevati.

Vse takšne opazbe dajo povod za posredovanje in stražnikom mora biti načelo, da je vsak nenavaden dogodek, če ne vzrok za neposredno postopanje, vendar povod za naznanitev.

Naloga stražnikov je torej vse odstraniti, kar ruši red in varnost.

V prvi vrsti morajo skrbeti stražniki za snažnost in odstranitev vseh prometnih ovir na cesti.

Kedar je gosta megla, gledati morajo stražniki na to, da se ne vozi prehitro.

Na križpotih in v ozkih ulicah je nagla vožnja strogo prepovedana.

§ 43.

Patrolna služba.

Patrolno službo je ne glede na vreme opravljati o določenem času in v določenem okrožju po posebej danih navodilih.

Hoja med patrolovanjem mora biti zmerna, toda ne lena.

Stražnik mora paziti na vse, kar se v njegovem obližju godi; on se mora natančno držati predpisanega pota in ga sme zapustiti le, če se kaj prigodi, kar zahteva službeno postopanje, aretovanje ali nujno ovadbo.

Premembe predpisanega pota je pri prihodu na stražnico takoj javiti vodji ali vpisati v knjigo. Stražnik mora pri patrolni

službi vedno misliti, da je to eno najvažnejših službenih opravil in da mora v ti službi zapaziti in zabraniti vse, v tem službenem navodilu omenjene prestopke, povode za motenje pokoja, rabuke in izgrede, seosebno pa paziti na sumne in nevarne osebe. Sumne so lahko osebe že po svoji zunajnosti in po svojem vedenju, nadalje zaradi tega, ker se skrivajo, ker posedujejo kako orodje in druge reči, vsled svojega dosedanjega življenja ali ker postopajo ali lenuharijo.

Vse take osebe se morajo legitimovati in jih je po okolnostih predstaviti k uradu.

Na ulicah in cestah opažene nedostatke je takoj odpraviti in po okolnostih, seosebno, če bi opomin bil brezvspešen, naznaniti.

Patrole je opravljati brez šuma, mirno in tiho, posebno po noči in kadar se bližajo skrivališčem in shajališčem zloglasnih oseb in kedar se sliši kak ropot ali šepetanje ali se vidi kako osebo, da kako stvar nese ali kako žival žene. Patrola mora se tiho bližati kraju ali osebi in opazovati, kaj se godi; nosilca ali gonjača pa je povprašati, odkod ima stvar, in ga v slučaju najmanjšega suma spremiti do stanovanja, če je v bližini, in se prepričati o istinitosti njegovih napovedb, sicer pa, ali če se pomisleki niso odstranili, ga je privedi k oblastvu.

Na cestah, trgih, v javnih nasadih ali skrivališčih speče osebe je staviti k uradu.

Ako kdo stražnika po noči naprosi, da ga spremi, mu on tega v slučaju resnične ali verjetne nevarnosti ne sme odreči, pač pa mora pozvedeti njegovo ime, njegov poklic in njegovo stanovanje in to po predpisu naznaniti.

Pijanci, ki so sami, in je nevarnost, da bi obležali na ulici, naj se spremijo domov ali na stražnico ali pa spravijo v drugo varstvo in se naznanijo.

Posebno je po noči paziti na to, da niso večna in prodajalniška vrata in nezamrežena pritlična okna odprta.

V takem slučaju mora stražnik takoj z zvonjenjem ali trkanjem poklicati lastnika hiše ali hišnika in ga obvestiti, ob jednom pa paziti, da nihče ne pobegne, ki bi se bil že v hišo ali prodajalnico vtihotapil.

Tudi je paziti po noči na vsak sumen ropot in na vsako sumno razsvetljenje v prodajalnicah in v hišah in se prepričati o vzrokih.

Ravno tako je paziti, da se ne hodi z ognjem in z golo lučjo po podstrešjih, v hlevih in v šupah. Prestopnike je nataniti. Ako nastane ogenj, je takoj alarmovati požarno stražo in prebivalstvo.

Nadalje je paziti, da se gostilne, kavarne in žganjarije o predpisani policijski uri zapro. Stražniki morajo resno in mirno opozoriti gostilničarje, oziroma kavarnarje, na pretek zaporne ure in jih pozvati, naj odpravijo goste in zapro obrtne prostore.

Pozneje se je prepričati, če se je pozivu odzvalo in če so se prostori izpraznili in zaprli. Ako se to ni zgodilo in se gospodar opravičuje s tem, da se gosti za njegov poziv niso zmenili, potem mora stražnik neposredno, resno in dostojno pozvati goste, da zapuste prostore. Ako bi se gostje za to ne zmenili, mora stražnik po okolnostih in z ozirom na stan in domovanje dotičnikov iste samo ovaditi ali pri posebno razžaljivem nasprotovanju in pri upornosti tudi aretovati.

Na ta način opominjanega gostilničarja ali kavarnarja je ovaditi. Sosebno je paziti, da se policijska ura ne prestopi na ta način, da se gostje pri zaprtih vratih in oknih zadržavajo v obrtnih prostorih.

§ 44.

Služba v okrožju.

Med službovanjem v okrožju naj si prizadeva stražnik, da zabrani vse, kar nasprotuje obstoječemu cestno-policijskemu redu, kazenskemu zakonu ali drugim obstoječim predpisom in ukazom, oziroma, da isto odpravi ali ovadi. Sosebno je paziti, da so ceste, trgi in hodniki snažni.

Vrhu tega mora na vse paziti, kar se je pri patrolni službi omenilo.

Na krajih, koder se večkrat ovira promet in se večkrat tudi pripete nesreče, mora stražnik posebno paziti na vozni red in na varnost prometnikov. ..

Stražnik je dolžan odpraviti vsako zastajanje vozov in pešcev. Nagajivi ali zlobni provzročitelji zastajanja naj se ustavijo in privedejo k uradu.

Posebno ovirajo vozni promet ročni vozički in samokolnice, ki se poljubno vozijo sedaj po levi, sedaj po desni strani, sedaj po sredi tira.

Prigodi se tudi, da se več vóz vzpored vozi, da se vozniki lahko pogovarjajo. Take vzporedne vožnje ni dopuščati.

Stražniki si pri ustavljanju zaradi prestopkov cestno- ali zdravstveno-policijskih predpisov ne smejo samo zagotoviti identitete prestopnikov, nego morajo tudi vkreniti, da se vsak prestopnik takoj odpravi.

Ako se po zanemarjanju cestno-policijskih predpisov pri- godi nezgoda, mora stražnik krivca ustaviti, si zapisati ime, poklic in stanovanje poškodovanca in priče ter napraviti ovadbo.

Iz okrožja sme se stražnik oddaljiti le pri aretovanjih in ob drugih važnih vzrokih; oddaljenje iz okrožja mora pri pri- hodu iz službe naznaniti stražniškemu vodji in vpisati v služ- beno knjigo.

Aretovanje sme se izvršiti le v slučajih, določenih po za- konu, in je aretovanca po možnosti takoj predstaviti uradnemu načelniku.

Pri skladiščih lesa ali pri drugih gonivih predmetih paziti mora stražnik, da nihče v bližini ne kadi ali z netili tako ne ravna, da lahko ogenj nastane. Kdor to vzlje opominu še stori, naj se aretuje.

Stražnik se mora strogo držati pota, ki mu je predpisan.

Izvenslužbeno občevanje z občinstvom ali z drugimi slu- žabniki je stražniku, ki ima službo na ulici, strogo prepovedano.

Postajanje in pogovarjanje stražnikov z drugimi osebami je na kvar službi, ker odvrča stražnika od njegove službene dolžnosti in daje občinstvu povod za nepovoljne opazke.

Tudi ni dopuščeno, da bi se stražniki, ki so v službi, na cesti nedostojno in leno vedli in, mesto da bi svoje okrožje ne- prenehoma in pazljivo prehajali, se kje naslanjali ali brez skrbi pred se zrlji.

Vsak le nekoliko pozoren opazovalec bode iz načina, kako posamezni stražnik stoji, hodi in se sploh vede na cesti, lahko opazoval, kateri stražnik se briga za službo in kateri jo le me- hanično opravlja.

§ 45.

Tržno-policijska služba.

Ob tržnih dneh službujoči stražniki so dolžni ogledovati živila in skrbeti za mir in red na tržišču.

Sosebno je paziti, da se ne prodajajo: slabo, z vodo pomešano ali celo ponarejeno mleko, nezrelo ali gnjilo sadje in sočivje, smrdljivo meso, mrtvi raki, smrdljive ribe, bolna perutnina, negodna teleta, strupene gobe, močeno žito in druga prepovedana, ponarejena, ostudna ali zdravju škodljiva živila.

Živila se ne smejo v nesnažnih in zdravju škodljivih posodah shranjevati ali v popisan papir zavijati. Vsi prodajalci morajo imeti cimentovano mero, uteže in tehtnice.

Obešanje mesa na vrata in okna prodajalnic in pokrivanje mesa z nesnažnimi rjuhami je prepovedano in se mora takoj odpraviti.

Meso onih živali, katerih ogled je po zakonu predpisan, se brez ogleda ne sme prinašati na prodaj,

V smislu tržnega reda je pri prodaji vsaka naprava in postopanje, po katerem bi zamogel biti kupec pri meri posode ali pri vrednosti blaga prikrajšan, ostro prepovedano.

Ob tržnih dnevih je pridržan tržni promet do 10. ure dopoldne kupovanju na drobno.

Do te ure je torej na vsem mestnem ozemlju pod kaznijo prepovedano sleharno prekupovanje vsakdanjih živil, kakor zelenjadi, sadja, perutnine, maščobe, jaje itd.

Izvzeto od te prepovedi je žito, prašiči, drobnica in tržna roba, kakor med, suhe češplje na vozeh itd.

Tržni čas traja od ranega jutra do treh popoldne.

Prodaja živeža po hišah med tržnim časom in prodaja obrtniških predmetov brez posebnega, po dotičnih zakonih potrebnega dovoljenja ni pripuščena.

Blago, katero se zdi nevarno za zdravje, ali prepovedano blago, se prodajalecu odvzame in izroči v poslovanje tržnemu uradu.

Prodajalci morajo skrbeti, da se tržni prostori po nepotrebnem ne onesnažujejo.

S tem, da se za prodajo namenjeno blago razloži, se ne smejo zapirati dohodi k tržnim prostorom in pota med njimi, tudi ne splošni prehodi.

Pistranski tlak mora biti povsod prost.

Nagla vožnja in ježa po tržnih prostorih sta prepovedani.

(Glej tudi predpise v §§ 197—205, 478. 461 kaz. zak. in §§ 53, 131 in 62—71 obrt. reda.)

§ 46.

Nravstveno-policijska služba.

To službo opravljati je dolžan vsak stražnik.

Ista obsega:

1. Izsledovanje sovodnikov in sovodnic;
2. vodstvo razpreglednega zapisnika v javnih hišah, v gostilnah, v krčmah, v kavarnah itd. službujočih žensk;
3. zasledovanje zanikernih žensk, ki s svojim telesom vršijo nečisti obrt;
4. vporabo vseh zakonito dovoljenih sredstev za odpravo beračenja, pijanosti in prepovedanih iger;
5. nadzorovanje o pravočasnem zapiranju gostilu in soseбно žganjarij;
6. nadzorovanje krošnjarjev s podobami in tiskovinami in kolporterjev;
7. nadzorovanje in odpravo pohujšljivih in nesramnih napisov in risarij po vratih, stenah, ograjah itd.
8. preprečevanje trpinčenja živali.

Glede javnih žensk velja, da jim ni dopuščeno, stanovati v obljudenih ulicah in trgih ali blizo šol in uradov.

Nespodobno vedenje na javnih prostorih, pri vežnih vratih in na oknih in vabljenje pasantov s kretanjem in klicanjem je javnim ženskam prepovedano. Tudi jim ni dopuščeno postopati po mestu.

Vsako tako žensko, ki se ne pokori tem predpisom je staviti k uradu, da se da zdravniško preiskati in da se konstatuje pristojnost, pridobitve razmere, poprejšnje kazni in zveze.

Strogo je paziti na ponočno postopanje brezslužbenih poslov in drugih žensk; vsako hudo in pohujševalno žalitev nravnosti je odpraviti in ovaditi.

Ravno tako je odpraviti razvado, da bi se v gostilnah po preteku zaporne ure gostom streglo in bi se tamkaj eventualno dajala prilika nesramnosti. Odpraviti je tudi vsako pohujševalno početje oseb obojnega spola pri vežnih vratih in po vežah.

Tu sem spada tudi preprečevanje vsake nespodobnosti, izgredov, pijanosti, s katero se da javno pohujšanje, opravljanja potrebe na javnem prostoru itd.

V smislu § 5 zakona z dné 24. maja 1885, št. 89 drž. zak. je prepuščeno varnostnemu oblastvu kaznovati ženske, katere s svojim telesom nečisti obrt vršijo. Sodišče je še-le tedaj pristojno, kedar te ženske navzlic policijskemu kaznovanju svoj nečisti obrt nadaljujejo ali pri tem, če tudi so dana policijska ukazila, zoper ta ukazila delajo ali svoj nečisti obrt vršijo, dasi so vedele, da imajo sramno bolezen, ali če z očitno nečistostjo veliko pohujšanje dajò ali mladostne ljudi zapeljujejo.

Priležništvo (konkubinats), t. j. javno nravnost žaleče in torej splošno pohujšanje provzročujoče trajno skupno življenje dveh oseb različnega spola ni dopuščeno, toda je še-le potem kaznjivo, če se je dognalo, da se žali javna nravnost in daje splošno pohujšanje, ali če se ni vstreglo pravomočnemu pod zapretilom kazni danemu naročilu, da je ločiti skupno stanovanje.

Plesne veselice sme se prirediti le z dovoljenjem policijskega oblastva. Trajanje veselice določuje isto oblastvo. (Dvorni pis. dekret z dné 12. majnika 1827.)

Zaporno uro določuje predsednik deželne vlade. Nadzorovanje prestopkov policijske ure pristaja policijskemu oblastvu. (Izjava drž. ministerstva z dné 24. januarja 1865 št. 20689.)

Trpinčenje živali je prestopek zoper nravnost in je kaznuje policijsko oblastvo.

§ 47.

Nadzorovanje na kolodvoru.

Na kolodvoru službujoči stražnik mora v prvi vrsti skrbeti za mir in red pri blagajnici in na peronu.

Pri blagajnici mora stražnik sosebno paziti na žepne tatove, na peronu in na bližnjem železniškem tiru pa gledati na to, da se občinstvo ravna po dotičnih predpisih obratnega reda. Železniško osebje je v tem oziru podpirati.

Pred odhodom in pri prihodu vlaka opazovati mora stražnik potovalce in sme takšne, ki se mu zde sumni, pozvati, da se izkažejo, kdo in odkod so.

Osebe, ki nočejo povedati, kdo in odkod so, ali ki imajo ponarejene, izstrugane izkaznice, ali ki so v policijskih listih zasledovane, staviti je k uradu.

§ 48.

Nadzorovanje na stražnici.

Stražnik, ki ima nadzorovanje na stražnici, se ne sme svojevoljno odstraniti. On opravlja ordonančno službo. Načeloma morata biti vedno po dva stražnika na magistratni stražnici.

§ 49.

Asistenca.

Stražnik, ki se pošlje v asistenco javnim oblastvom, mora skrbeti le za odstranitev vsakega motenja, nereda in vsake upornosti proti izvrševalnemu organu, a se ne sme vtikati v službeno opravilo.

§ 50.

Zdravstveno-policijska služba.

Vsak stražnik je dolžan zasledovati nedostatke, kateri z okuženjem zraka, tal in vode škodujejo zdravju, in izvršiti dana uradna naročila ter po mestnih zdravnikih za časa kake epidemije zaukazane naredbe.

Mestne zdravstvene paznike mora stražnik v vsakem oziru podpirati.

Sosebno mora stražnik paziti na snažnost cest in javnih potov, javnih vodnjakov in stranišč ter pozvedovati za vse nedostatke, ki so v straniščih nevarni za zdravje in telesno varnost stanovnikov. Prenapolnjena in nezdrava stanovanja in prenočišča je naznaniti.

Hiše, ki so prenapolnjene ali v katerih se izvršuje obrt, provzročujoč večje ponesnaženje dvorišč (n. pr. mesarski obrt itd.), ali obrt, ki vsled večje možnosti razširjanja epidemičnih bolezni opravičuje natančnejše zdravstveno-policijsko nadzorovanje (n. pr. krčme, prenočišča) je večkrat pregledati.

Pri zdravstvenih pregledih morajo stražniki paziti na red in snažnost pregledanih prostorov in sploh na vse okolnosti, ki se po obstoječih predpisih zahtevajo.

Sosebno je paziti, če se nahajajo v stanovanjih bolniki z nalezljivimi boleznimi ali če so stanovanja prenapolnjena z ljudmi.

Opažene nedostatke je takoj naznaniti.

Nadalje morajo stražniki intervenovati pri nastalih epidemijah in pomagati pri nezgodah ter pri naglih obolenjih.

§ 51.

Splošna navodila pri samostojnem nadzorovanju.

Stražniki morajo opravljati tudi samostojna nadzorovanja pri plesnih veselicah v javnih lokalih, pri raznih produkcijah i. t. d., h katerim se ne odredi kak uradnik.

Na nadzorovanje poslani stražnik mora si biti v svesti, da je poklican skrbeti za javni red in dostojnost ter zabranjevati vsako motenje zabave. Ta služba je izmed najtežavnejših, ker najlažje spravi stražnika v kak konflikt.

Stražnik je tamkaj sam nasproti večji množici, njegovo vedenje mora biti torej previdnejše, odločnejše in tudi taktnejše ter uljudnejše, nego li pri drugih službenih opravkih.

Vsako prekoračenje svojega področja in vsako osorno vedenje podere njegov nastop in morda še provzroči izgrede ali še celo njega pripravi v nevarnost.

Sploh naj se stražnik preveč ne vtika v malenkostne zadeve in naj z neprestano hojo po lokalu ne moti zabave.

Če je potreben službeni nastop, opozoriti mora stražnik motileca reda in zabave mirno in dostojno in, če je mogoče, na neočividni način na njegovo nespodobno vedenje.

Ako stražnik motileca ne more pomiriti s samim opominom, naj ga še opozori, da ga bode, če ne odneha od nespodobnega vedenja, odstranil z lokala in ga ovadil, oziroma tudi aretoval.

Odstranjenje izgrednika z lokala, če se po opominu na nasledke izgrednega vedenja ne pomiri, izvršiti je brez strasti in na način, ki ne žali dotičnika.

Aretovanje pa je v takem slučaju opravičeno le, če se izgrednik upira odstranjenju z lokala.

Ako se stražnik pri nastopu vede uljudno, mirno in dostojno, podpirali ga bodo tudi razsodni gostje.

Pijane osebe, ki s svojim vedenjem vzbujajo občo pozornost in dajejo pohujšanje, odpraviti je domov in naj se za spremstvo naprosijo eventualno navzoči znanci njihovi.

Ako bi ta sredstva ne pomagala, potem naj se pijanec odda v policijski zapor.

Pri nastalih tepežih se morajo odstraniti z lokala glavni provzročitelji in le, če bi se odstranjenju upirali, jih je aretovati; druge vdeležence pa je z lepa pomiriti.

Če se zabava čez določen čas nadaljuje, opozoriti mora stražnik imetelja dotičnih prostorov in prireditelja veselice ali dirigenta godbe na to, da bo moral to uradno naznaniti. Ako vzlje temu zabavo nadaljuje, mora stražnik to pozneje naznaniti policijskemu uradu, zabave same pa ne sme zabraniti.

Stražniku je strogo prepovedano pri takih službenih opravkih vdeležiti se zabave ali si dati plačati pijače ali česar koli si bodi.

§ 52.

Plesne veselice.

Glede nadzorovanja pri plesnih veselicah dodaje se gorenjim splošnim predpisom, ki veljajo tudi tukaj, še naslednje:

Ob nespodobnem in pohujševalnem načinu plesa je najpoprej prireditelja ali voditelja takih zabav ali imetelja lokala pozvati, da tako početje ustavi in le, če ti ničesar ne store ali ničesar ne odpravijo, sme stražnik nastopiti in najpoprej dotičnike opominjati ter, če bi opomin bil brezvspešen, zagotoviti si identiteto osebe in potem isto odstraniti z lokala.

Ako zve stražnik za kako drugo vedenje, ki žali javno nramnost, katero pa še ni vzbudilo obče pozornosti, mora isto na neočividni način odpraviti.

Ako se je pa z nemarnim vedenjem dalo pohujšanje, potem mora stražnik dotičnike odstraniti, oziroma jih aretovati.

Sploh mora stražnik povsod svoje vedenje in način svojega nastopa in posredovanja uravnati po občinstvu, s katerim mu je občeovati.

Ako je pri katerem koli si bodi nadzorovanju navzoč uradnik, tedaj mora stražnik v prvi vrsti skrbeti za vzdrževanje voznega reda, v ostalem pa se mora ravnati po uradnikovih ukazih.

§ 53.

Nadzorovanje v gledišču.

Stražnik, ki ima v gledišču nadzorovanje, mora skrbeti za red pri blagajnici in paziti pri vhodih na prihod in odhod vóz, sploh vzdržavati vozni red.

§ 54.

Vedenje stražnikov pri nastalem požaru.

Kakor hitro opazi stražnik smod ali kake druge znake nastalega ognja, mora po noči, če stanovniki tega niso opazili, iste z zvonjenjem, trkanjem na vrata in okna ali na drug način poklicati.

Ko stanovnike obvesti o nastalem ognju, hiteti mora na stražnico in požarni straži naznaniti ogenj.

Ako patrola dveh mož zapazi ogenj, mora eden mož ostati na lieu mesta za prvo pomoč, drugi pa mora naznaniti ogenj na stražnici.

V okrožju službujoči stražniki ostanejo na svojem mestu in morajo le stražnike, v njihovem okrožju stanujoče, obvestiti o ognju. Le-ti morajo takoj oditi na požarišče in se zglasiti pri najvišjem navzočem predstojniku ter sprejemati njegove ukaze.

Najbližjo okolico požarišča je takoj zapreti, da se dobi potreben prostor za gasilna dela še pred prihodom požarne straže.

Službo na požarišču vodi najvišji navzoči policijski uradnik.

O nastalem požaru je takoj obvestiti deželno predsedstvo, župana, načelnika policijskega urada in požarne straže.

Trobentači in šarže požarne straže je po možnosti takoj poklicati.

Stražniški vodja pelje razpoložno moštvo na požarišče.

Tukaj imajo stražniki skrbeti za red, za prosti prehod in za varstvo rešenega imetja.

Radovedneži naj se odstranijo z mesta, kjer so v nevarnosti in kjer ovirajo prosto kretanje požarne straže.

Pri večjem požaru morajo stražniki skrbeti, da se stranke, katerim preti nevarnost, deložujejo, da se bolniki, otroci in noseče ženske spravijo v varnost in da se imetje reši in varuje pred tatovi.

Ponesrečence morajo stražniki spraviti s požarišča na varen prostor in jim do prihoda zdravnika dati prvo pomoč.

Osebe, ki niso gasilci, se smejo le v veliki sili in le na poseben ukaz službujočega uradnika pozvati, da se udeleže gašenja. Sile nikakor ni rabiti.

Stražniški vodja mora pozvedovati, na kak način in po čegavi krivdi je ogenj nastal.

Če se storilec zasledi, ga je prijeti in začasno pripreti.

§ 55.

Vedenje pri samomorih.

Ako najde stražnik na javnem prostoru mrtvo truplo, mora pri njem ostati, da se morda ne oropa, in kako navzočo osebo naprositi, da to naznani na stražnici.

Mrliča pred prihodom oblastvene komisije ni smeti odstraniti ali drugače položiti.

Ako najde stražnik obešenca, mora ga previdno rešiti zanjke, poskušati oživljenje in poklicati po kakí osebi zdravnika in uradnika.

Ravnatoko mora poskušati oživiti in poklicati zdravnika in uradnika pri mrličih, ki se izvlečejo iz vode.

Ako najde stražnik krvavo orožje ali kaj družega, kar kaže na kako kaznjivo dejanje, mora isto natančno popisati in najdene predmete, če to ni v kvar poznejšim sodnim pozvedbam, v neizpremenjenem stanu izročiti oblastvu. Sledove in znake hudo delstva je, če je le možno, v istem stanu ohraniti do sodnega ogleda.

§ 56.

Vedenje pri roparskih napadih.

Pri roparskih napadih postaviti se mora stražnik, če bi tudi žrtvoval samega sebe, za napadence, prijeti napadalca in, po okolnostih, posebno po noči, z žvižgalko poklicati pomoči.

Pri težkih telesnih poškodbah je poklicati zdravnika in uradnika na lice mesta.

Pri lahkih poškodbah naj se napadence spremi na magistrat, da se tamkaj zasliši, eventualno obveže.

Napadalca je prijeti in pripreti.

§ 57.

Odvračanje prestopkov zakona.

Stražnik odvraca prestopke zakona s tem:

1. da berače, postopače in druge sumne osebe natančno nadzoruje, oziroma jih ustavlja;

2. da vse opažene razmere in naprave, ki merijo na kak prestopok zakona, ubrani, oziroma naznani svojim predstojnikom;

3. da izvrševanje in dovršitev nezakonitega dejanja po možnosti s svojim posredovanjem onemogoči.

§ 58.

Nadzorovanje prestopkov zakona zoper javni pokoj in red ter javno varnost.

Ako kdo na javnem prostoru cesarja psuje ali mu krati spoštovanje; obstoječe zakone in naprave zasramuje, z besedami ali z dejanji k nepokorščini, k uporju zoper zakone, ukaze, razsodbe in naredbe sodišč in drugih javnih oblastev, zoper posamezne oblaštvne organe glede na njih uradovanje ali k sovraštvu zoper razne narode, verske družbe, posamske vrste ali stanove državljske družbe ali zoper zakonito priznane skupščine nagonarja, izpodbada ali zapeljati skuša; k napadom na tujo imovino in k zakonito prepovedanim dejanjem izpodbada, ali lažnjive, javno varnost vznemirjajoče govornice razširja, ali na to mereče spise raznaša, — mora ga stražnik takoj naznaniti in v nujnih slučajih ga tudi aretovati, spise pa konfiskovati.

Stražniki morajo neprenehoma paziti na vse, kar utegne biti posredno ali neposredno nevarno za varnost življenja, zdravja, imovine, časti in za javni pokoj in red ter javno varnost ali kar bi utegnilo žaliti spodobnost in mravnost.

§ 59.

Nadzorovanje prestopkov zakona zoper varnost življenja in zdravja.

Stražniki morajo seosebno paziti na strelne in pokalne priprave, na neupravičeno nošnjo orožja, na prepovedano orožje, na mazače, na neupravičeno prodajo zdravil, na prepovedano prodajo in neprevidno shranjevanje strupov in drugih škodljivih snovij na ponesnaženje vodnjakov, na prenapoljenje stanovanj in na raznašanje kužnih bolezni po obleku, na kopanje na prepovedanih krajih, na naglo in neprevidno vožnjo in ježo, na vozove in konje brez varstva i. t. d.

§ 60.

Nadzorovanje prestopkov zakona zoper varnost imovine.

Vse tuji imovini nevarne osebe, kakor tatove, goljufe i. t. d. in zaradi poškodbe tuje lastnine že kaznovane, seosebno pod policijskim nadzorstvom že stoječe osebe je neprenehoma nadzorovati, kaj delajo, kako živé in s kom obéujejo.

Na kup in prodajo sumnih reči je paziti.

Neprevidno streljanje pri poslopijih in blizo takih predmetov, ki se lahko vnamejo, in kadenje na prostorih za ogenj nevarnih je prepovedano.

§ 61.

Nadzorovanje prestopkov tiskovnega zakona.

Tiskovine se smejo prodajati le v prodajalnicah in v za to pravilno namenjenih prostorih, a je prepovedano krošnjariti s tiskovinami, razdajati in prodajati jih izven prodajalničnega prostora, seosebno na ulicah in trgih, v gostilnah in drugih javnih lokalih brez oblastvenega dovoljenja. Ravno tako je prepovedano, brez posebnega dovoljenja varnostnega oblastva tiskovine obešati ali pribijati na cestah ali drugih javnih prostorih.

Ta prepoved pa ne zadeva razglasov čisto krajevnega ali obrtnega pomena, kakršni so: glediški listi, naznanila javnih vesellic, najemov, prodaj i. t. d.

A tudi taka naznanila smejo se pribijati samo na mestih, od oblastva v to določenih, in le po osebah v to vpravičenih.

§ 62.

Shodi in govorice.

O nenavadnih shodih mora stražnik nemudoma poročati in sploh paziti na vsako večje zbiranje ljudi.

Opazovanje javnega mišljenja in ljudskega gibanja je važna stražnikova naloga.

Stražniki se morajo seznanjati s potrebami in željami prebivalstva in upravičene pritožbe naznanjati.

Handwritten text, likely a signature or name, possibly reading "J. West. pub. Str. Mar. 22. 1871".

351. 745 (497. 11 1/2) (054. 57)